

QURILISH ISHLARIDA HAYOT XAVFSIZLIGINI MOHIYATI***D.G'. Akramova******Namangan muhandislik-qurilish instituti******katta o'qituvchisi***

Annotatsiya: Bo'lajak mutaxassislariga hayot faoliyatlarida yuzaga keladigan xavflarning kelib chiqish sabablarini, xususiyatlarini, oqibatlarini va ularni yo'qotish qoidalarining, xavfsiz ish sharoitlarini yaratish, tabiiy, texnogen, ekologik va boshqa tUSDagi favqulodda vaziyatlardan aholini himoya qilish, ularni nazariy va amaliy jihatdan himoyalashga hamda jarohatlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini o'rgatishdan iborat.

Kalit so'zlar: Tabiiy ofatlar, sanitariya -gigena, qurilish sohalari, favqulotda vaziyatlar, havfsizlik, ishlab chiqarish, mehnat muhofazasi

Аннотация: Будущие специалисты будут обучаться причинам, характеристикам, последствиям опасностей, возникающих в жизнедеятельности, и правилам их устранения, создания безопасных условий труда, защиты населения от природных, техногенных, экологических и других чрезвычайных ситуаций, теоретически и практически их охрана и оказание первой медицинской помощи пострадавшим заключается в обучении правилам оказания медицинской помощи.

Ключевые слова: Стихийные бедствия, санитарно-гигиенические, строительство, чрезвычайные ситуации, безопасность, производство, коктейльная защита

Annotation: The future specialists will be taught the causes,

characteristics, consequences of the dangers that arise in life activities and the rules for their elimination, creating safe working conditions, protecting the population from natural, man-made, ecological and other emergency situations, theoretically and practically protecting them and providing primary care to the injured. is to teach the rules of medical care.

Key words: Natural disasters, sanitary-hygiene, construction, emergency situations, safety, production, cocktail protection

Bugungi fan-texnika rivojlangan davr insonlarning hayotiy faoliyatlarida, turmush tarzida qator qulayliklarni vujudga keltirsada, to'satdan vujudga keladigan favqulodda vaziyatlar oqibatida ularning hayotiga turli xavflar tahdid solib turadi. Ayniqsa, har kuni ommaviy axborot vositalari, matbuot nashrlari orqali insonlar va xalq xo'jaligi ob'ektlariga tabiiy ofatlar, texnogen tusdagi, tarnsport vositalaridagi avariya va halokatlar, jinoiy favqulodda vaziyatlarning xavf solganligi, katta talofot yetganligi to'g'risidagi falokat va fojealardan xabardor bo'lib turamiz.

Mana shunday hayot xavfsizligi bilan bog'liq vaziyatlarning oldini olish, favqulodda vaziyatlar sodir bo'lganda harakatlanishga oid bilim ko'nikma va malakalarni egallash har bir jamiyatimiz a'zosining burchidir. Shuningdek, har bir fuqaro hayot faoliyatiga xavf soladigan favqulodda vaziyatlar yuzaga kelgan vaqtda vaziyatga baho berishni, tezlikda qaror qabul qila olish, jabrlanganlarga va o'z-o'ziga birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni bilishi va bu xususda malakaga ega bo'lishi lozim. SHularni nazarga olgan xolda qurilish sohasida ham hayot havfsizligi bilan bog'liq vaziyatlarni xisobga olishimiz zarurdir.

Respublikamizda chuqur iqtisodiy o'zgansh bo'layotgan bir davrda, kadrlar tayyorlashning milliy dasturi kuchga kirishi. yuqoridagi fikmi amalga oshirishning dastlabki bosqichi bo'lib xizmat qiladi. Ko'p bosqichli ta iim

tizimiga binoan texnikaviy oliygohlarda tayyorlanadigan bakalavrlar uchun o'quv rejasiga "Hayotiy faoliyat xavfsizligi fanining kiritilishi bo'lg'usi mutaxassislarning bilimni chuqurlashtirishiga yordam berishi so'zsizdir. Hayotiy faoliyat xavfsizligi diqqat markaziga qo'yilgan maqsad bu insonning jamiyat taraqqiyotidagi rolidir. Hayotiy faoliyat xavfsizligi - bu har qanday sharoildagi inson faoliyatidir. Insonning hamma faol harakati (mehnat jarayonida, dam olishda, uyda hamda sportda) uning faoliyatini tashkil qiladi. Hayotiy faoliyat xavfsizligi o'z tarkibiga inson faoliyatining atrof-muhit bilan aloqasi, mehnat faoliyatidagi xavfsizligi va favqulodda vaziyatlardagi xavfsizligi bo'limlarini qamrab olgandir. Hayotiy faoliyat xavfsizligi qurilish jarayonlarida prinsip va usullar asosida: baxtsiz hodisalar qurbonlar va ular natijasida kelib chiqadigan zararlarni kamaytirish masalalarini keng miqyosda qo'llaydigan va hal qiladigan bo'lishi lozimdir. Qurilish ishlarini bajarish davomiyligida hayot faoliyati qo'llanishi mumkin bo'lgan xavfsizlikning nazariy va ilmiy asosidir. Hayotiy faoliyat xavfsizligining ishlab chiqarish jarayonida "Mehnat muhofazasi" qismida to'qimachilik, paxta, ipak ishlab chiqarish va yengil sanoat korxonalarida mehnat muhofazasining umumiy masalalarini, ishlab chiqarish sanitariyasi, uskunalarning xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi masalalariga oid umumiy ma'lumotlarini o'z ichiga olgan va mehnat muhofazasining hozirgi zamon talablari hamda me'yoriy materiallarini hisobga olgan holda talabalarga yetkazishi muxumdur. Respublikamizdagi ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar natijalari, ishlab chiqarish va xududiy xavfsizlik muammolarining inson hayoti xavfsizligiga ta'siri masalalarini qamraydi. Zero hozirgi vaziyatda xavfsiz hayotni ta'minlash masalalari eng dolzarb muammolardan hisoblanadi. Chunki texnosferalarda ishlab chiqarish jarayoni buzilishi, ishlovchilar uchun sanitariya va gigiena me'yor va qoidalarini yaratilmasligi, muhit rivojlanishdagi noxush vaziyatlarning murakkablashuvi,

davlatlar o'rtasida insoniyat hayotiga xavf- xatar soluvchi holatlarning ro'y berishi, insoniyat tomonidan qo'llanilayotgan turli zaharli va zararli moddalar va vositalar ko'plab xavflarni yuzaga keltirib, insonlarning hayotiy faoliyatiga, sog'lig'iga, atrof-muhit tozaligiga va iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga tahdid solmoqda. SHu sababli ham mamlakatimizning eng muhim va kechiktirib bo'lmaydigan vazifalari qatorida aholi hayotining xavfsizligini ta'minlash masalalari dolzarb o'rin olgan. Bo'lajak mutaxassislarga hayot faoliyatlarida yuzaga keladigan xavflarning kelib chiqish sabablarini, xususiyatlarini, oqibatlarini va ularni yo'qotish qoidalarining, xavfsiz ish sharoitlarini yaratish, tabiiy, texnogen, ekologik va boshqa tUSDagi favqulodda vaziyatlardan aholini himoya qilish, ularni nazariy va amaliy jihatdan himoyalashga hamda jarohatlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini o'rgatishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarini nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyo qarashini shakillantirish vazifalarini bajaradi.

Talabalarining bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi.

Talaba:

- ishlab chiqarish faoliyatda yuzaga keladigan xavflar va ularni o'rganish;
- ishlab chiqarish jarayonlarida xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish;
- texnosferada kasb kasalliklarini kamaytiradigan va baxtsiz hodisalarni oldini oladigan chora-tadbirlarni o'rganish;
- zararlangan shikastlanish o'choqlaridagi fuqarolarni qutqarish va
- tiklov ishlarini o'tkazish;
- yong'inga qarshi xavfsizlik choralarini ko'rish;
- jarohat olganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim

vazifalarni bajara oladigan bilim;

– ishlab chiqarish sanitariyasi va mehnat gigiyenasi to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lishi.

– xavfsiz mehnat sharoitini ta‘minlash sohasida qabul qilingan qonun hujjatlari va boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarning asosiy talablarini;

– xavfli va zararli ishlab chiqarish omillarining yuzaga kelishining oldini olish usullarini;

– ishlab chiqarishda mikroiklimning gigiyenik me‘yorlarini tashkil etishni bilishi va ulardan foydalana olishi;

– ishlab chiqarish tarmoqlarida xavfsiz ish sharoitini tashkilotishni;

– elektr qurilmalari, uskunalar, mashina va mexanizmlarni ishlatganda, texnik xizmat ko‘rsatganda va ta‘mirlashda ko‘riladigan asosiy texnika xavfsizligi talablari;

– yong‘in chiqish sabablari, ular oldini olish va o‘chirishning tashkiliy va texnik vositalari;

– faoliyati davomida sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan favqulodda vaziyatlar turlari, ularning kelib chiqish sabablari, oqibatlarini tahlil qilish usullari;

– faoliyati davomida sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan favqulodda vaziyatlarda insonlar va moddiy boyliklarni saqlash va qutqarish vositalarini ishlatish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ефимова Н. С. Профессиональная безопасность как педагогическая проблема // Вестник Московского городского педагогического университета. Серия «Педагогика и психология». – 2013. – № 3 (25). – С. 21–31.

2. Ефимова Н.С. Формирование готовности выпускников

технических вузов к профессионально безопасности // <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-gotovnosti>.

3. Писаров О.В. Фрмирование личной безопасности студентов компетентностного подхода // Профессиональное образование №2 (8), 2012,– С. 19-24.

4. Эргашева Г.С., Ахмадалиева Б. Хавфсиз шахсни тарбиялаш имкониятлари // Тарбия журнали. № 6. – Б.23-25. 2009 й. Тошкент.

5. Эргашева Г.С. Акрамова Д.Ф. ХАВФСИЗЛИК МУАММОСИНИНГ ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК АСПЕКТЛАРИ